

Świadczenie przedemerytalne

Uwagi wstępne

Z dniem 1 czerwca 2004 r. weszła w życie ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. nr 120, poz. 1252), zwana dalej **ustawą z 30 kwietnia 2004 r.** Ustawa ta określa m.in.

- zasady ustalania prawa do świadczeń przedemerytalnych przyznawanych przez ZUS, tryb postępowania o przyznanie tych świadczeń i ich wypłatę,
- zasady przejmowania przez ZUS wypłaty świadczeń i zasiłków przedemerytalnych przyznanych na podstawie przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu oraz
- zasady wstrzymania wypłaty świadczeń i zasiłków przedemerytalnych.

Zasady przyznawania i wypłaty świadczeń przedemerytalnych przyznanych na podstawie przepisów o zatrudnieniu i bezrobociu

Świadczenia przedemerytalne, do których prawo powstało przed 1 sierpnia 2004 r. ustalane są na zasadach i w wysokości wynikających z ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz.U. 2003 nr 58, poz. 514 z późn. zm.). Świadczenia te są przyznawane przez powiatowy urząd pracy osobom, które zarejestrowały się w tym urzędzie przed 1 sierpnia 2004 r. Na podstawie przepisów wymienionej ustawy ustalana jest również wysokość tych świadczeń.

Przejęcie przez ZUS zadań związanych z przyznawaniem i wypłatą świadczeń i zasiłków przedemerytalnych

Z dniem 1 sierpnia 2004 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przejął wypłatę wszystkich świadczeń oraz zasiłków przedemerytalnych, ustalonych i wypłacanych na podstawie przepisów ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu oraz świadczenia przedemerytalne przyznane na zasadach określonych w przepisach ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.

Ustawa z 30 kwietnia 2004 r. zagwarantowała wypłacanie zasiłków i świadczeń przedemerytalnych w wysokości ustalonej zgodnie z przepisami o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu. Tak więc wszyscy uprawnieni będą otrzymywali świadczenia i zasiłki przedemerytalne w dotychczasowej wysokości, chyba że zajdą okoliczności uzasadniające ich przeliczenie. Możliwość ponownego ustalania wysokości świadczeń i zasiłków przedemerytalnych przyznanych na podstawie przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu wynika z art. 150d ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, wprowadzone przepisami ustawy zmieniającej z dnia 28 lipca 2005 r. (Dz.U. nr 164, poz. 1366). Przepis ten wszedł w życie z dniem 1 listopada 2005 r.

Świadczenia te będą podlegały waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych dla emerytur i rent przysługujących z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Świadczenia i zasiłki przedemerytalne są wypłacane za miesiąc kalendarzowy, w terminie płatności wskazanym w zawiadomieniu organu rentowego. Każda osoba uprawniona do jednego ze wskazanych świadczeń otrzymała z organu rentowego zawiadomienie, w którym został wskazany termin płatności.

Osoby uprawnione do świadczeń i zasiłków przedemerytalnych zostały powiadomione przez powiatowe urzędy pracy o przejęciu wypłaty tych świadczeń przez ZUS, o warunkach wypłaty tych świadczeń po 31 lipca 2004 r., o obowiązkach wynikających z ustawy ciążących na osobach uprawnionych, a także o innych okolicznościach mających wpływ na prawo do świadczenia przedemerytalnego oraz jego wysokość.

Warunki wymagane do przyznania świadczenia przedemerytalnego od 1 sierpnia 2004 r.

Zgodnie z przepisami ustawy z 30 kwietnia 2004 r. prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie posiadającej status bezrobotnego, która spełnia warunki do przyznania świadczenia przedemerytalnego określone w art. 2 ust. 1 tej ustawy oraz:

- 1) pobierała zasiłek dla bezrobotnych, o którym mowa w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. nr 99, poz. 1001 z późn. zm.), przez co najmniej 6 miesięcy, a po upływie tego okresu jest nadal zarejestrowana jako bezrobotna, przy czym do okresu tego wlicza się:
 - a) okresy, za które zgodnie z art. 75 ust. 2 ustawy o promocji zatrudnienia prawo do zasiłku dla bezrobotnych nie przysługiwało,
 - b) okresy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych podjętego w tym okresie; w przypadku gdy zatrudnienie lub inna praca zarobkowa ustanie po upływie 6-miesięcznego okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych, prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje, jeżeli wniosek o przyznanie tego świadczenia zostanie złożony w terminie 14 dni od ustania zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych,
- 2) w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia, zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych,
- 3) złoży wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w okresie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych, a w przypadku wskazanym w pkt. 1b - wniosek ten złoży w ciągu 14 dni od ustania zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych.

W art. 2 ust. 1 ustawy z 30 kwietnia 2004 r. zostały określone warunki, które - oprócz wymienionych wyżej - wymagane są do przyznania świadczenia przedemerytalnego. Zgodnie z tym przepisem świadczenie przedemerytalne otrzyma osoba, która:

- do dnia rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z powodu likwidacji lub niewypłacalności pracodawcy, w rozumieniu przepisów o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, u którego była zatrudniona lub pozostawała w stosunku służbowym przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, która ukończyła co najmniej 56 lat - kobieta oraz 61 lat mężczyzna i posiada okres wymagany do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub
- do dnia rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, ukończyła co najmniej 55 lat - kobieta oraz 60 lat mężczyzna i posiada okres wymagany do emerytury, wynoszący co najmniej 30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn, lub
- do dnia ogłoszenia upadłości prowadziła nieprzerwanie i przez okres nie krótszy niż 24 miesiące pozarolniczą działalność, w rozumieniu przepisów ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. nr 137, poz. 887 z późn. zm.) i za ten okres opłacała składki na ubezpieczenia społeczne oraz do dnia ogłoszenia upadłości ukończyła co najmniej 56 lat - kobieta i 61 lat mężczyzna i posiada okres uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub
- zarejestrowała się we właściwym powiatowym urzędzie pracy w ciągu 30 dni od dnia ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, pobieranej nieprzerwanie przez okres co najmniej 5 lat i do dnia, w którym ustało prawo do renty, ukończyła co najmniej 55 lat kobieta oraz 60 lat mężczyzna i osiągnęła okres uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub
- do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, w którym była zatrudniona przez okres nie

- krótszy niż 6 miesięcy i posiada okres wymagany do emerytury, wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn, lub
- do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego z powodu likwidacji lub niewypłacalności pracodawcy, w rozumieniu przepisów o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, u którego była zatrudniona lub pozostawała w stosunku służbowym przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy i posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 34 lata dla kobiet i 39 lat dla mężczyzn.

Wysokość świadczenia przedemerytalnego

Świadczenie przedemerytalne ustalane na podstawie ustawy z 30 kwietnia 2004 r. przysługuje w wysokości wynoszącej, **od 1 marca 2008 r., 757,79 zł.**

Jeżeli świadczenie to przyznawane jest osobie uprzednio uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy, a więc osobie, która prawo do tego świadczenia nabyła na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy z 30 kwietnia 2004 r., wysokość tego świadczenia ustalana jest w kwocie renty, nie wyższej jednak niż 757,79 zł. (od 1 marca 2008 r.)

Świadczenie przedemerytalne podlega okresowej waloryzacji, która przeprowadzana jest na zasadach i w terminach przewidzianych w ustawie emerytalnej.

Postępowanie w sprawie świadczenia przedemerytalnego przyznawanego przez ZUS

Wniosek o świadczenie

Świadczenie przedemerytalne przyznawane jest na wniosek zgłoszony przez osobę ubiegającą się o to świadczenie. Wniosek ten powinien być złożony w oddziale ZUS właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej osoby, przy czym za miejsce zamieszkania uważa się miejsce ostatniego zameldowania na pobyt stały.

Osoba ubiegająca się o świadczenie przedemerytalne wniosek o to świadczenie zobowiązana jest zgłosić w terminie **nieprzekraczającym 30 dni** od wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Jest to warunek wymagany do przyznania świadczenia. W szczególnie uzasadnionych wypadkach organ rentowy - na wniosek osoby zainteresowanej - może przywrócić termin na złożenie tego wniosku.

W przypadku gdy osoba ubiegająca się o świadczenie przedemerytalne wykonywała zatrudnienie lub inną pracę zarobkową w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia albo zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych, które to zatrudnienie i prace są wliczane do 6-miesięcznego okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych, a praca ta lub zatrudnienie ustają po upływie 6-miesięcznego okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych, wniosek o świadczenie przedemerytalne należy złożyć w **nieprzekraczalnym terminie 14 dni** od ich ustania. Termin ten nie podlega przywróceniu.

Do wniosku muszą być dołączone odpowiednie dokumenty lub oświadczenia stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie żądanego świadczenia i ustalenie jego wysokości, a więc:

- świadectwo pracy zawierające podstawę prawną rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego,
- dokument pozwalający na ustalenie przyczyn uzasadniających rozwiązanie stosunku pracy, jeżeli świadectwo pracy nie potwierdza tych okoliczności,
- postanowienie sądu o ogłoszeniu upadłości - w przypadku osób, które prowadziły pozarolniczą działalność,
- dokument wydany przez powiatowy urząd pracy, poświadczający: co najmniej 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych, fakt aktualnego zarejestrowania jako bezrobotny

oraz potwierdzenie, iż w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych wnioskodawca - bez uzasadnionej przyczyny - nie odmówił przyjęcia propozycji zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia,

- dokument potwierdzający wykonywanie innej pracy zarobkowej w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia,
- zaświadczenie powiatowego urzędu pracy o dacie zarejestrowania osoby, która utraciła prawo do renty,
- świadectwo pracy potwierdzające fakt zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych,
- decyzję wydaną przez powiatowy urząd pracy o utracie prawa do zasiłku dla bezrobotnych w przypadku osób, które utraciły to prawo z powodu upływu okresu, na jaki zasiłek został przyznany,
- dowody potwierdzające przebyte okresy składkowe i nieskładkowe oraz ewentualnie okresy pracy w gospodarstwie rolnym.

Brak wymaganych dokumentów lub też ich nieprzedłożenie w terminie wyznaczonym przez organ rentowy skutkuje wydaniem decyzji odmawiającej przyznania prawa do świadczenia przedemerytalnego.

Decyzja w sprawie świadczenia przedemerytalnego

Decyzję w sprawie świadczenia przedemerytalnego wydaje organ rentowy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania, w którym osoba ubiegająca się o to świadczenie złożyła stosowny wniosek.

W decyzji tej organ rentowy stwierdza, że przyznaje prawo do tego świadczenia lub odmawia jego przyznania. W przypadku decyzji odmownej oddział ZUS zobowiązany jest wskazać podstawę prawną i uzasadnienie odmowy.

W decyzji przyznającej świadczenie oddział ZUS wskazuje podstawę prawną przyznania oraz termin płatności świadczenia przedemerytalnego, a także jego wysokość. Nadaje również numer świadczenia, na który należy się powoływać w razie korespondencji z oddziałem.

Środki odwoławcze

Od decyzji organu rentowego przysługują środki odwoławcze przewidziane w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych dla decyzji w sprawach emerytur i rent. Tryb odwoławczy w tych sprawach uregulowany jest w art. 83 tej ustawy.

Ustalenie prawa do świadczenia przedemerytalnego oraz jego wypłata

Prawo do świadczenia przedemerytalnego ustala się od następnego dnia po dniu złożenia wniosku wraz z wymaganymi dokumentami.

Świadczenie przedemerytalne wypłaca się za miesiąc kalendarzowy w terminie płatności wskazanym w decyzji organu rentowego.

Świadczenie przedemerytalne za niepełny miesiąc ustala się, dzieląc kwotę świadczenia przez liczbę dni w miesiącu kalendarzowym, a otrzymaną kwotę mnoży się przez liczbę dni, za które przysługuje świadczenie.

Postępowanie o świadczenie, niezakończony do dnia zgonu osoby ubiegającej się o takie świadczenie, podlega umorzeniu. Świadczenia przedemerytalnego nie wypłaca się - odmiennie niż emerytury i renty - w ramach świadczeń niezrealizowanych.

Przepisy określające zasady wypłaty świadczeń dotyczą świadczeń przedemerytalnych przyznanych na podstawie przepisów ustawy z 30 kwietnia 2004 r., a także świadczeń przedemerytalnych i zasiłków przedemerytalnych przyznanych na podstawie przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu.

Świadczenia przedemerytalne przyznane na podstawie ustawy wypłaca się w terminie płatności wskazanym w decyzji przyznającej to świadczenie, natomiast świadczenia i zasiłki przedemerytalne przejęte przez Zakład z powiatowych urzędów pracy wypłaca się w terminie płatności wskazanym w zawiadomieniu, które ZUS wysłał do każdego uprawnionego.

Ustanie prawa do świadczenia i zasiłku przedemerytalnego

Prawo do świadczenia i zasiłku przedemerytalnego ustaje w przypadku zaistnienia jednej z okoliczności wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy z 30 kwietnia 2004 r., a więc:

- na wniosek osoby pobierającej świadczenie przedemerytalne,
- w dniu poprzedzającym dzień nabycia prawa do emerytury,
- z dniem osiągnięcia wieku 60 lat przez kobietę i 65 lat przez mężczyznę,
- z dniem nabycia prawa własności lub objęcia w posiadania nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych przekraczających 2 ha przeliczeniowe albo współwłasności nieruchomości rolnej, jeżeli udział w nieruchomości przekracza 2 ha przeliczeniowe,
- wraz ze śmiercią osoby uprawnionej.

Osoba pobierająca świadczenie lub zasiłek przedemerytalny jest obowiązana zawiadomić organ rentowy wypłacający to świadczenie o okolicznościach powodujących ustanie prawa do tego świadczenia lub zasiłku.

Świadczenie lub zasiłek przedemerytalny pobrane po zaistnieniu jednej z wymienionych okoliczności są świadczeniami nienależnymi i podlegają zwrotowi w trybie art. 138 i następnych ustawy emerytalnej.

Zawieszenie prawa do świadczenia i zasiłku przedemerytalnego

Prawo do świadczenia ulega zawieszeniu w przypadku nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy lub renty inwalidzkiej, a także w przypadku podjęcia wypłaty renty strukturalnej lub świadczenia o charakterze rentowym z instytucji zagranicznej.

Zbieg prawa do świadczeń

W razie nabycia przez osobę uprawnioną do świadczenia prawa do renty rodzinnej lub uposażenia rodzinnego wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez uprawnionego.

Zawieszanie prawa do świadczenia i zasiłku przedemerytalnego oraz zmniejszanie ich wysokości z uwagi na osiąganie przychodu

Począwszy od dnia 1 sierpnia 2004 r. obowiązują zasady zawieszania i zmniejszania wysokości świadczeń i zasiłków przedemerytalnych, określone w art. 5 i 6 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r.

Organ rentowy zawiesi lub zmniejszy wysokość świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego, w przypadku gdy osoba uprawniona do jednego z tych świadczeń wykonuje pracę podlegającą obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym na podstawie ustawy systemowej lub osiąga przychód z tytułu służby pełnionej w tzw. służbach mundurowych.

Przy ustalaniu przychodu wpływającego na zawieszenie lub zmniejszenie świadczenia (zasiłku) przedemerytalnego stosuje się art. 104 ustawy emerytalnej.

Ustawa wprowadziła dwa progi zarobkowe. Pierwszy z nich określa **dopuszczalną kwotę przychodu**. Jest to kwota stanowiąca 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w roku kalendarzowym poprzedzającym termin waloryzacji, ogłoszonego przez Prezesa GUS do celów emerytalnych. Od 1 marca 2008 r. miesięczna dopuszczalna kwota przychodu wynosi **1345,60 zł**.

Druga z tych kwot to **graniczna kwota przychodu**, ustalana wskaźnikiem 70% wskazanego wyżej wynagrodzenia. Od 1 marca 2008 r. wynosi ona **1883,80 zł**.

Ostateczne rozliczenie przychodu uzyskanego przez osobę uprawnioną do świadczenia następuje po zakończeniu roku rozliczeniowego, ustalonego od 1 marca do ostatniego dnia lutego następnego roku kalendarzowego. Przeprowadzane jest ono w formie rozliczenia rocznego, a jego wynik zależy od tego, jaki przychód uzyskała osoba uprawniona w całym rozliczanym roku i w jakiej wysokości było wypłacane świadczenie lub zasiłek przedemerytalny.

Obowiązki uprawnionego i płatnika składek

Osoba pobierająca świadczenie lub zasiłek przedemerytalny obowiązana jest niezwłocznie powiadomić organ rentowy o osiągnięciu przychodu oraz o jego wysokości. Wskazanie wysokości przychodu jest konieczne z uwagi na to, że w zależności od tej wysokości organ rentowy będzie wypłacał świadczenie (zasiłek) przedemerytalne w pełnej wysokości, zmniejszy jego wysokość lub też zawiesi prawo do świadczenia (zasiłku). Obowiązek powiadomienia ZUS o zatrudnieniu lub zawarciu umowy, z tytułu której jej wykonawca objęty jest obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, spoczywa odpowiednio na pracodawcy i zleceniodawcy, a w przypadku osoby pełniącej służbę, na właściwej jednostce organizacyjnej.

Z uwagi na to, że przy ustalaniu kwoty zmniejszenia, kwotę przekroczenia przychodu pomniejsza się o obowiązkowe składki na ubezpieczenia społeczne należne od ubezpieczonego, osoby prowadzące pozarolniczą działalność powinny wskazać procentową wysokość składki na ubezpieczenie wypadkowe oraz potwierdzić, czy opłaca składkę na ubezpieczenie chorobowe. O ile bowiem składka na ubezpieczenie emerytalne i rentowe jest jednakowa dla wszystkich i wynosi odpowiednio 19,52% i 13%, o tyle składka na ubezpieczenie wypadkowe jest zróżnicowana (ustalana jest w granicach 0,97% do 3,86% podstawy wymiaru), a opłacanie składki na ubezpieczenie chorobowe zależy od decyzji ubezpieczonego. Natomiast po zakończeniu roku rozliczeniowego, w terminie do końca maja następnego roku świadczeniobiorcy są zobowiązani powiadomić organ rentowy o wysokości przychodu uzyskanego w roku rozliczeniowym.

Obowiązek powiadomienia organu wypłacającego świadczenie przedemerytalne czy też zasiłek przedemerytalny o wysokości przychodu spoczywa - w zależności od rodzaju wykonywanej działalności podlegającej obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu odpowiednio - na pracodawcy lub zleceniodawcy, a w przypadku osoby pełniącej służbę, na właściwej jednostce organizacyjnej.

Redakcja: Departament Świadczeń Emerytalno-Rentowych

Data aktualizacji: 29.02.2008 r.